មើលវីដេអូ ចេតសិកនិងចិត្ត ភាគទី ៣

អញ្ញសមានាចេតសិក ១៣ ចែកជាពីរពួក

សព្វចិត្តសាធារណចេតសិក ៧

១- ផស្សៈ	ការប៉ះខ្ទប់
២- វេទនា	ការសោយអារម្មណ៍
៣- សញ្ញា	ការចងចាំ
៤- ចេតនា	ការតាំងចិត្ត
៥- ឯកគ្គតា	ការមិនរវើរវាយ
៦- ជីវិតិន្ទ្រិយ	ការរក្សាសហជាតធម៌
៧- មនសិការៈ	ការរួបរួមសហជាតធម៌

បកិណ្ណកចេតសិក ៦

១- វិតក្កៈ	ការលើកចិត្តឡើងកាន់អារម្មណ៍
២- វិចារៈ	ការពិចារណា
៣- អធិមោក្ខៈ	ការដាក់ចិត្តស៊ប់ (សន្និដ្ឋាន)
៤- វីរិយៈ	ការឧស្សាហ៍
៥- បីតិ	ការឆ្អែតចិត្ត
៦- ឆន្ទៈ	ការប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ

ស្កេនដើម្បីមើលមេរៀន
San Sochea Official

សព្វចិត្តសាធារណចេតសិក ៧

១ - ផស្សចេតសិក (Contact or sense-impression)

ផុស្សតីតិ = ផស្សោ ធម៌ដែលឈ្មោះថា ផស្សៈ ព្រោះអត្ថថា ប៉ះខ្ទប់ ។ ប្រៀបដូចពពៃ ២ ពពៃមួយដូចជាអាយតនៈខាងក្នុង ពពៃមួយទៀតដូចជា អាយតនៈខាងក្រៅ ផស្សៈដូចជាការជល់គ្នានៃពពៃទាំងពីរនោះឯង។

តួនាទីរបស់ផស្សៈ គឺការប៉ះខ្ទប់អារម្មណ៍ដែលចិត្តដឹង និងជាបច្ច័យឲ្យធម៌ ៣ ប្រជុំគ្នាគឺ អារម្មណ៍ វត្ថុ និងវិញ្ញាណ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈរបស់ ផស្សចេតសិក

១- ផុស្សនលក្ខណោ   មានការប៉ះខ្ទប់ ជាលក្ខណៈ

២- សង្ឃដ្ដនរសោ   មានការធ្វើឲ្យចិត្ត និងអារម្មណ៍ប៉ះខ្ទប់គ្នាជាកិច្ច

៣- សន្និបាតបច្ចុប្បដ្ឋានោ   មានការប្រជុំរវាង អារម្មណ៍ វត្ថុ ចិត្ត ជាអាការប្រាកដ

៤- អាបាថគតវិសយបទដ្ឋានោ   មានអារម្មណ៍មកកាន់គន្លងជាហេតុជិត។

២ - វេទនាចេតសិក (Feeling or sensation)

វេទិយតីតិ = វេទនា ធម្មជាតិណាមែងសោយ (នូវអារម្មណ៍ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា វេទនា។

វេទិយតិ អាលម្ពណរសំ អនុភវតិ = វេទនា ធម៌ដែលឈ្មោះថា វេទនា ព្រោះអត្ថថា រលឹកដឹងខ្លួន គឺសោយរសនៃអារម្មណ៍។

វេទនា បើពោលដោយលក្ខណៈនៃការសោយអារម្មណ៍មាន ៣ គឺ សុខវេទនា ១ ទុក្ខវេទនា ១ និងអទុក្ខមសុខវេទនា (ឧបេក្ខា)១។ បើពោលតាម ឥន្ទ្រិយមាន ៥ គឺ សុខវេទនា ១ ទុក្ខវេទនា ១ សោមនស្សវេទនា ១ ទោមនស្សវេទនា ១ និងឧបេក្ខាវេទនា ១

(ហៅថា សុខិន្ទ្រិយ ទុក្ខិន្ទ្រិយ ជាដើមក៏បាន) ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈរបស់វេទនាចេតសិក

១ - អនុភវនលក្ខណា	មានការសោយអារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ
២ - វិសយរសសម្ភោគរសា	មានការបរិភោគរសអារម្មណ៍ ជាកិច្ច
៣ - សុខទុក្ខបច្ចុប្បដ្ឋានា	មានសុខនិងទុក្ខ ជាអាការប្រាកដ
៤ - ផស្សបទដ្ឋានា	មានផស្សៈ ជាហេតុជិត។

លក្ខណាទិចតុក្កៈរបស់សុខវេទនា

១- ឥដ្ឋផោដ្ឋញ្ញានុភវនលក្ខណា	មានការសោយនូវផោដ្ឋព្វៈ គួរជាទីប្រាថ្នា ជាលក្ខណៈ
២- សម្បយុត្តានំ ព្រូហនរសា	មានការធ្វើឲ្យសម្បយុត្តធម៌ ចម្រើន ជាកិច្ច
៣- កាយិកអស្សាទបច្ចុប្បដ្ឋានា	មានការត្រេកអរផ្លូវកាយ ជាអាការប្រាកដ
៤- កាយិន្ទ្រិយបទដ្ឋានា	មានកាយបសាទ ជាហេតុជិត។

លក្ខណាទិចតុក្កៈរបស់ទុក្ខវេទនា

១- អនិដ្ឋផោដ្ឋព្វានុភវនលក្ខណា	មានការសោយផោដ្ឋព្វៈ មិនគួរប្រាថ្នា ជាលក្ខណៈ
២- សម្បយុត្តានំ មិលាបនរសា	មានការធ្វើឲ្យសម្បយុត្តធម៌ សៅហ្មង ជាកិច្ច
៣- កាយិកាពាធបច្ចុប្បដ្ឋានា	មានអាពាធផ្លូវកាយ ជាអាការប្រាកដ
៤- កាយិន្ទ្រិយបទដ្ឋានា	មានកាយបសាទ ជាហេតុជិត។

លក្ខណាទិចតុក្កៈរបស់សោមនស្សវេទនា

១- ឥដ្ឋារម្មណានុភវនលក្ខណា	មានការសោយនូវអារម្មណ៍ ជាទីប្រាថ្នា ជាលក្ខណៈ
២- ឥដ្ឋាការសម្ភោគរសា	មានការប្រសព្វនឹងអារម្មណ៍ ដែលគួរប្រាថ្នា ជាកិច្ច
៣- ចេតសិកអស្សាទបច្ចុប្បដ្ឋានា	មានការត្រេកអរផ្លូវចិត្ត ជាអាការប្រាកដ
៤- បស្សទ្ធិបទដ្ឋានា	មានការស្ងប់កាយ ជាហេតុជិត។

លក្ខណាទិចតុក្កៈរបស់ទោមនស្សវេទនា

១- អនិដ្ឋារម្មណានុភវនលក្ខណា	មានការសោយអារម្មណ៍ មិនជាទីប្រាថ្នា ជាលក្ខណៈ
២- អនិដ្ឋាការសម្ភោគរសា	មានការប្រសព្វនឹងអារម្មណ៍ ដែលមិនគួរប្រាថ្នា ជាកិច្ច
៣- ចេតសិកាពាធបច្ចុប្បដ្ឋានា	មានអាពាធផ្លូវចិត្ត ជាអាការប្រាកដ
៤- ឯកន្តេយេវហទយវត្ថុបទដ្ឋានា	មានហទយវត្ថុតែម្យ៉ាង ជាហេតុជិត។

លក្ខណាទិចតុក្កៈរបស់ឧបេក្ខាវេទនា

១- មជ្ឈត្តវេទយិតលក្ខណា មានការសោយអារម្មណ៍ជាកណ្ដាល ជាលក្ខណៈ

២- សម្បយុត្តានំ នាតិឧបព្រូហនមិលាបនរសា មានការរក្សាសម្បយុត្តធម៌ឲ្យចម្រើន និងមិនឲ្យសាបសូន្យជាកិច្ច

៣- សន្តភាវបច្ចុប្បដ្ឋានា មានការស្ងប់ ជាអាការប្រាកដ

៤- និប្បីតិកចិត្តបទដ្ឋានា មានចិត្តដែលមិនប្រកបដោយបីតិជាហេតុជិត។